

ной толпой ввалили они в залу, а там столы уже уставлены яствами и питиями, задорно подстрекавшими зрение, обоняние и вкус нахлынувших гостей (П.Мельников «Старые годы»); «приятного аппетита»: И вспомните такую хорошую русскую песню... «Кат-тюшу» – про хорошую девочку Катюш-шу, которая любила яблоки и груши. Господа, приятного аппетита, я вас всех целую, я вас всех люблю! Вы – приятные мои гости, а я – ваш клоун! (Ю.В. Бондарев «Берег»); «попотчевать»: Скажите жене, что у нас гость дорогой, князь Никита Романович Серебряный, чтобы сошла попотчевать. (А.К. Толстой «Князь Серебряный»); «пировать»: Ромодановский зазывал к себе пировать бояр и больших дворян, вина не жалел. Ставили к дверям мушкетеров, чтобы гости сидели крепко, и так пировали по суткам и более... (А.Н. Толстой «Пётр Первый»).

Символ как инструмент познания языковой и культурной картины мира может синтезировать в себе идеальное и материальное, она «находится в постоянном семиотическом движении и изменении – меняются значения и смыслы (семантика), связи с другими символами (синтактика), изменяются особенности использования (прагматика), и т.д. Являясь основой идентификации для человека, символы задают нормы коммуникации и поведения, формируют идеологические системы, которым вольно или невольно следует человечество» [3:6].

Символом русского гостеприимства является самовар, как важный атрибут национального застолья. Самовар символизирует теплоту застолья, предлагающего душевную беседу с гостями. Примеры: *В 9 часов утра гости, ночевавшие в Покровском, собрались один за другим в гостиной, где кипел уже самовар, перед которым в утреннем платье сидела Марья Кириловна, а Кирила Петрович в байковом сертуке и в туфлях выпивал свою широкую чашку, похожую на полоскатель-*

ную (А.С. Пушкин «Дубровский»); – *Поставь самовар, слышишь, да вот возьми ключ да отдай Мавре, чтобы пошла в кладовую: там на полке есть сахар из кулича, который привезла Александра Степановна, чтобы подала его к чаю!* (Н.В. Гоголь «Мертвые души»); *А там, у нас, входи смело; если отобедали, так опять для гостя станут обедать; самовар утром и вечером не сходит со стола, а колокольчиков и в магазинах нет* (И.А. Гончаров «Обыкновенная история»).

Символикой гостеприимства в каракалпакском языке является «дәстүрхан». В толковом словаре каракалпакского языка слово «дәстүрхан» толкуется в двух значениях: 1. Кусок ткани особой выработки или несколько кусков ткани, вышитые в форме четырехугольника или квадрата, куда можно положить разные кушанья или завернуть их. Например: *Чай ишилип, дәстүрхан жыйналды* (А.Бегимов). 2. Совокупность съедобных вещей и кушаний: *Октябрь тойына мардана келдиң, Мол дәстүрхан жайып рапорт бердиң* (К.Султанов) [2:68].

Таким образом, обобщая результаты исследования, мы можем сказать, что с концептом «гостеприимство» русским и каракалпакским языкам ассоциируют такие представления и понятия, как: радушие, теплый приём, приглашение в гости, угощение, национальное блюдо. Слово «гостеприимство» находится в одном ряду со словами дружелюбное отношение, радость, щедрость. В каракалпакском языке были выявлены слова и словосочетания, связанных с угощением гостей: *конақ асы, коналка*. Процесс приглашения и угощения гостя в исследуемых языках передается специфическими символами самовар и дәстүрхан. Итак, семантический анализ позволил определить общие признаки концепта «гостеприимство» в сопоставляемых языках. Основными структурами выражения концепта «гостеприимство» являются когнитивные модели: фреймы и сценарии.

Литература

1. Жабаева С.С. Национально-культурная специфика реализации концепта «гостеприимство» (на материале казахского, русского и английского языков): автореф ... дис. кан. филол. наук. – Челябинск: ЧГУ, 2004. –С. 14.
2. Каракалпак тилинң түсиндириме сөзлиги. II-том. – Нөкис: «Қарақалпақстан», 1984, 388-б.
3. Мисюров Д.А. Символы о символах: начала культурно-символической политики. 2-е изд. -М.: 2009. -С. 6.
4. Михальчук И.П. Концептуальные модели в семантической конструкции (индоевропейское понятие «закон») И.П. Михальчук // ИАН СРЯ. -М.: 1997. -Т.: 56. №4. – С. 29-39.
5. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка. -М.: ООО «А ТЕМП», 2006. –С. 944.
6. Ушакова Д.Н. толковый словарь современного русского языка. – М.: Аделант, 2013. –С. 800.

РЕЗЮМЕ. Мақолада меҳмондорчилик сценарийси рус ва қарақалпоқ тилларида «меҳмондўстлик» концептининг когнитив модели сифатида ўрганилган. Бадиий матнлар асосида «меҳмондўстлик» концепти семантик ва лингвомаданий жиҳатдан таҳлил қилинади.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматривается сценарий угощения как когнитивная модель концепта «гостеприимство» в русском и каракалпакском языках. Приводится семантический и лингвокультурный анализ концепта «гостеприимство» на материале художественных текстов.

SUMMARY. The article considers the scenario of a treat as a cognitive model of the concept of "hospitality" in the Russian and Karakalpak languages. The semantic and linguocultural analysis of the concept of "hospitality" based on the material of literary texts is given.

ЭТНОЛИНГВИСТИКА – ЭТНОСТЫ ТИЛ АРҚАЛЫ ТАНЫҒ

Қ.Зайрова – филология илимлери бойынша философия докторы
Бердақ атындағы Қарақалпақ мәмлекетлик университети

Таянч сўзлар: этнолингвистика, этнос, миллат, антропоцентристик парадигма, инсон тушунчаси, нақл-мақоллар, фразеологик сўзлар ва х.к.

Ключевые слова: этнолингвистика, этнос, нация, антропоцентрическая парадигма, человеческое понимание, пословицы и поговорки, фразеологические слова.

Key words: ethnolinguistics, ethnos, nation, anthropocentric paradigm, human understanding, proverbs and sayings, phraseological words.

Этнолингвистика – халықтың этногенезин, турмыс салт-дәстүрі менен үрп-әдетин, орналасқан мекән жайын, басқа халықтар менен тарихый-мәдени байланысын, күнделікті турмысын, материаллық хәм рухый мәдениатын изертлейтуғын тил билиминің жаңа бағдары. Тил мәселелерин мәдениет пенен халықтың үрп-әдет дәстүрлері менен байланыстырып үйрениў ХХ әсирдің 20-жылларынан баслап орын ала баслаған. Тил билиминде қәлиплекен еки түрлі бағыт

бар. Олардың тийкары негизи Америка менен Германияда жүзеге келген. Ең дәслепки этнолингвистикалық изертлеулер ретинде мына мийнетлерди көрсетиўге болады: Эдуард Сепирдің 1921-жылы шыққан «Тил», 1923-жылы шыққан «Лингвистиканың жайы», Б.Уорфтың «Тил, ойлау хәм шынлық» (1959), Э.Сепир индеецлердің көплеген қәуимлеринің тиллерин изертлесе, немис лингвисти Л.Вайсгербер «Немис тилинің күши» деген төрт

томлык мийнетин жазды. Америка мектеби тил менен мәдениетти тийкарғы проблема деп алса, Германия мектеби тил менен халықты биринчи орынға қояды. Яғный, тил функциясын хәм оның жәмийеттеги раўажланыў жолын асыра сөз етеди. Тил адам санасы менен объективлик шынлық арасындағы ыңғайлас қатнас дизбегине байланыса отырып, өзи сол санадан, объективлик шынлықтан келип шыққан деген көзқарасты билдиреди.

Бул ҳаққында ең дәслепки баҳалы пикирди айтқан Э.Сепир өзгеше миллий феноменди түсиндириўде оның ең аҳмийетли болған тарийхын ашыўға тырысады, сол арқалы мәдениетти таныўдың жолы – тил, тил мәдениетитысыз өмир сүре алмайды деген шешимге келеди [1:185].

Америка илимпазларының мийнетлеринде «этнолингвистика» термининиң орнына «антропололингвистика», «этносемантика» атамалары қолланылады. Усы бағдарда изертлеў алып барған Россия этнолингвистикасының ўекиллери Н.И.Толстой, В.В.Иванов, В.Н.Топоров хәм т.б. болып есапаланады. Олар тилдин тарийхын, этнолингвистикалық атласларын жасайды, тилдеги хәм халық мәдениетиндегі аймақлық хәм социаллық диалектлерди изертлейди.

Антропоцентристлик парадигма көзқарасынан карағанда «инсан» түсиниги биринши орында турады, ал «тил» оның тийкарғы составлы бөлеги сыпатында қаралады. Инсан интеллектин, инсанның өзи сыяқлы тилден тысқарыда көз алдымызға келтире алмаймыз. Дүнья тил билиминде текстти антропоцентристлик парадигма тийкарында изертлеў тийкарынан лингвистикалық семантика, когнитивлик лингвистика, этнолингвистика, психоллингвистика, лингвокультурология прагматикалық тил билимине байланыслы мийнетлерде қолланылады, себеби олардың хәммесиниң де изертлеў объектинде «инсан» түсиниги турады. Тил барлық ўақытта да этностың характерин ашып берийши белги сыпатында мойынланып келди. [2:185].

Хәр бир тил лексикалық макросистемасында айрықша бир микросистеманы келтирип шығарыўшы, этнографиялық түсиникти сәўлелендирийши лексемалар системасына ийе. Усы лексемаларды ўйрениў ушын тил билиминиң арнаўлы тараўы – этнолингвистика пайда болған [3:147-149]. Этнос өткен бир дәўирлерде дүньяға келип, белгили бир географиялық орталықта қәлиплескен, шуғылланған кәсип-өнери бирдей, минезкулқы уксас, дини де, тили де бир, салт-дәстүри менен ўрп-әдети ортақ, өзлериниң туўысқанлығын сезинетуғын, раўажланыў барысында аналық, аталық руўлық, тайпалық, улыслық хәм халықлық дәўирлерди басынан кеширип, өз алдына ел болып отырған адамлар қәўими болып табылады [4:7-8].

Этностың даналығы менен дүньятаныўы тек тилде ғана сақланады. Хәр бир дәўирде адам өмири ушын керек болған курал-жарақлар, кийим-кеншеклер, тағамлар, турмыслық затлар менен салт-дәстүр, ўрп-әдетлер, исенимлер, ойын-күлки, той-тамашаға байланыслы уғымлардың атамалары тек тил фактлери арқалы яғный, жеке сөзлер менен сөз дизбеклери, фразеологизмлер менен нақыл-мақаллардың тийкарында бизге жетип келиўи мүмкин.

Фразеологизмлер – тил ийеси этностың пүткил дүнья әлем ҳақындағы уғым-түсиниклериниң, өзін қоршаған шынлық болмысты қабыллаўының, ағза түринде таныўының өзине тән жеке айрықшалықларына байланыслы тил – тилде өзгеше болып өрилетуғын дүньяның тиллик образын жасаўға қатнасуғын көркем хәм тәсирли сөз өрнеклери, тиллик метафоралық композициялар. Тилдин хақыйкый көркем ғәзийнесине жәмленген бирликлердиң – тураклы сөз дизбеклериниң бири фразеологизмлер болып, олар халықтың узақ өтмишин өзінде сақлап киятырған таўсылмас мол

сырлар, жумбақлар, аўыспалы астарлы мәнилер, этимологиялық дереклер бекитилген [5:116,134]. Тил ийесиниң (этностың, миллеттиң, халықтың) дүнья-әлем ҳақындағы уғым түсиниклери, мифлик таныўлары, философиялық ой жуўмақлары, ўрп-әдет, салт-дәстүрлери сыяқлы руўхый қәдириятларынан хабардар ететуғын мағлыўматлар ағымы тилдиң лингвомәдений, менталлық (сезимлик), эстетикалық, поэтикалық, образлылық, көркемлик қәсийетлери менен тутасып келип, фразеологизмлер, нақыл-мақаллар сыяқлы тураклы образлы топламларда айқын көринис табады деп, хәзирги тил билиминдеги антропоцентристлик бағдардың өзекли мәселерин атап көрсетеди [6,8].

Өзиниң образлылығы менен өзгеше болған фразеологизмлер хәр бир миллет тилиниң айрықшы көриниси болып, қарақалпақ халқының да миллий тил байлығының бир бөлегин курайды. Тураклы сөзлердиң ең үлкен бир бөлеги фразеологизмлер. Олар хәр қандай уғым түсиникке байланыслы болмасын, гези келгенде, адамлардың ис-хәрекетин, сыпатын, кеўил-кеширмелерин, дүньятаныўын өзинше мәнилик бояўлар менен беретутуғын көркем сөз ғәзийнеси болып есапланады. Мысалы, *бүйректен сыйрақ шығарды, зарға тамыр, зарры шағал, жатырған жыланның куйрығын басты, жел туяқ, туяқ қалды, ийт күнин басына салды, ийттен бир сүйек қарыздар, қаўын туқым бир туқым, қанаты қайрылды хәм т.б.* фразеологизмлерден көрип турғанымыздай, булардың жасалыўында уйтқы болып турған «сыйрақ шығарыў», «тамыр», «шағал», «жылан», «туяқ», «ийт», «туқым», «қанат» сыяқлы тирек компонентлери тиккелей адамға байланыслы емес. Сонлықтан да, этнолингвистика ушын ең қыйын мәселе усындай фразеологизмлерди аўыспалы мәнилерде қолланылыў мотивлерин түсиндирийден ибарат. Мысалы, «бүйректен сыйрақ шығарыў» менен «орынсыз, болмаған нәрсени айтыў» арасындағы мәнилик сыбайласты астарлықты сөз бенен де, жазып та дәлийлеп берийди талап етеди. Буның ушын фразеологиялық мәниини қәлиплесийүн этнолингвистикалық көзқарастан байланыстыра билиў зәрүр. Сондай-ақ, И.Юсупов қосық қатарларынан да көрийимизге болады. Мысалы: *Той лазымға ат шаптырған, Ғарға тамыр туўысқанлық, Бир қазанда ас демлеткен, Баўыр басқан туўысқанлық.* «Ғарға тамыр» жақын, туўысқанлық мәнидеги сыбайласта бул фразеологизмниң қуслардың ишинде ең көп жасайтуғын, хәтте 300 жылдан көп жасайтуғын «ғарға» тийкар етилип алынып қазақ, өзбек, түркмен, қырғыз халықларының туўысқанлығының тамыры теренде екенлиги туўралы түсиникке ийе боламыз. «Ғарға» рус халқының түсинигинде «узақ жасаў» символы [7:54] есапланады.

Г.Адилова өзиниң мийнетинде, нақыл-мақаллар да этнолингвистикалық арнаның ең кунарлы булақларына киретуғыны көрсетип: «егер тилимиздеги 40 мыңнан аслам нақыл-мақалларды фразеологизмлер сыяқлы жыйнап, жүйелеп, белгили бир «тирек» объектлерине қатнаслы екенлигин анықлап, мазмунын ашып, этнолингвистикалық көзқарастан түсиндиретуғын болсақ, этностың «тил әлеми» 40 мың мәнилик бирлик пенен толысып, байыған болар еди» [4:35] – деп, айтып өтеди.

Фразеологизмлер сыяқлы нақыл-мақаллардың да тилде пайда болыўы этностың руўхый кеширмелеринен келип шығып, адамның сын-сыпатына, минез-кулқына, ис-хәрекетине, қәсийетлерине байланыслы аўысыў арқалы дөреледи. Көпшилик нақыл-мақаллар қонсылас халықларда да ушырасыўы мүмкин. Бирақ, күн-көрис, кәсип-кәрине, тиришилигине байланыслы қарақалпақ халқының өзине тән басқа халықларда ушыраспайтуғын нақыл-мақаллары бар. Мәселен, Ернарз қолдаўлы өзи баслаған халық көтерилисинде сатқыншыларға айтқан: *«Меннен қалып, бир қап тары ишерсең»* деген мақалы тек қарақалпақ халқының өзи ушын

түсиникли болған [8:37]. *Әкең мурап болғанша, жериң ой болсын* нақылы бурынғы ўақытлары дийханшылық ушын суў әспек болып, оны гезек пенен суў белисти-рип бериўши хәмелиндеги мураплар шешип отырған. Бундайда әкеси мурап болса да, жери бийик болса, суў шықпай жерин суўғара алмай қалған. Ал, жери ойлар азғана ўақыт ишинде жерин суўғарып алған. Бул нақыл аўыспалы мәниде бүгинги күнде тамыр-таныслық пенен ис питкериўге урынғаннан, талабың орынлы болып, қәтересиз-ақ питирген абзал деген мәниде де қолланылады. *«Пышықтың жуўырғаны топанханаға дейин»* нақылы әдетте, пышық үйден шығып жуўырған ўақытта бирден пәт пенен жуўырады. Бирақ, узакқа бармай-ақ тоқтайды. Бул нақыл айырым адамлардың шамасы келмейтуғын иске қол урып, оны демде таслап кететуғынына байланысly айтылады. *«Үш қой – бир сом»* мақалы үш қойдың арзымаған бағаға ийе екини, бул мақал хеш нәрсеге басын аўыртпайтуғын, барып турған бийпәрўа адамға берилген баха сыпатында қолланылыўын көриўимизге болады.

Жоқарыда көрип өткенимиздей, мәнилик өзгерис-

Әдебиятлар

1. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию. –М.: «Прогресс», 1993. –С.656.
2. Нажимов П.А., Матжанова А.Ж. Тил билимин изертлеўде антропоцентристлик парадигма // ӨзР ИА ҚҚБ Хабаршысы. – Нөкис: 2021, № 4., 184-186-б.
3. Nadim H.M. Etnolingvistika va etnografik leksika haqida. // Молодой ученый. – М.: 2019, - №28 (266). 147-149-б.
4. Адилова Г. Этнолингвистика (көмекші қурал). – Нөкис: 2008, 80-б.
5. Юсупова Б.Т. Қарақалпақ тилиндеги фразеологизмлердиң фоностилистикалық анализи. Монография. –Нөкис: «Қарақалпақстан», 2022, 168-б.
6. Сағидолла Г.С. Түркі-моңғол дүние бейнесиниң тилдік фрагменттері. –Астана: «Сарыарқа», 2011, 304-б.
7. Abdinazimov SH., Tolibayev X. Lingvokulturologiya. –Nökis: «Qaraqalpaqstan», 2020, 140-б.
8. Айымбетов Қ. Халық даналығы. – Нөкис: «Қарақалпақстан», 1988, 491-б.

РЕЗЮМЕ. Бу илмий мақолада этнолингвистик йўналишда тил масалалари маданият, халқ урф-одатлари, ишончлари билан боғлаб ўрганиш ҳақида сўз юритилади. Фразеологизмлар ва нақл-мақолларда этноснинг олам ҳақидаги тушунчалари, тилда ўзига хослиги билан дунёнинг тиллик образини яшашда кўчма маънолар яширингани этнолингвистик кўзқарашда исботланган.

РЕЗЮМЕ. В данной статье идёт речь об изучении проблем языка в этнолингвистическом ракурсе в тесной связи с культурой, обычаями, традициями и верованиями народа. С этнолингвистической точки зрения доказано, что во фразеологизмах, пословицах и поговорках кроются представления народа о мире.

SUMMARY. This article deals with the study of language problems from an ethnolinguistic perspective in close connection with the culture, customs, traditions and beliefs of the people. From an ethnolinguistic point of view, it has been proved that phraseological units, proverbs and sayings contain people's ideas about the world.

I.YUSUPOV TIŇ PROZALIQ SHĠGARMALARINDA DINAMIKALIQ FEYILLERDIŇ ÖZGESHELIGI

J.U.Shaniyazov – filologiya ilimlerinin kandidati

ÖZMĠKŠMI Nökis filiali

Tayanch so‘zlar: fe‘l, leksika–semantika, tasniflash, xususiyat, lingvistik, sifat, dinamik fe‘l.

Ключевые слова: глагол, лексика-семантика, классификация, особенность, прилагательный.

Key words: verb, lexico-semantics, classification, feature, adjective.

Tildin sözlik sostavındağı hárbir sózdin leksika – semantikalıq ózgesheligi sol sózdin obyektivlik leksikalıq mánisi arqalı konkretlesedi. Máselen, atlıqlardıñ leksikalıq mánisi zat yamasa zatlıq mánidegi uǵımlardı, kelbetliktiñ leksikası zattın túr-túsi, reñi, tulǵa, sapa t.b belgilerin, sanlıq zattın muǵdarın, ráwısh is-hárekettiñ isleniw ornın, waqtın t.b belgilerin, feyiller zatlardıñ is-háreketin bildiredi. Demek, tildin leksikalıq birlikleri semantikalıq jaqtan bir-birinen ajralıp turadı. Sózlerdin bul sıyaqlı leksika-semantikalıq ózgeshelikleri leksikalıq birliklerdi sóz shaqaplarına klassifikaciyalawda tiykarǵı belgilerdin biri retinde qaraladı.

Feyiller tiykarınan, ulıwma háreket bildiriwshi sóz shaqabı dep atalǵan menen, onıñ leksika-semantikalıq otentkileri júda keń.

I.Yusupovtin prozalıq shıǵarmalarında feyiller birneshe leksika-semantikalıq ózgesheliklerge iye bolǵan halda tómendegishe qollanılǵan.

Feyiller hár qanday predmettin qubılıslardıñ is-háreket, qıymıl, jónelis (dinamikasın) hám taǵı basqa belgilerin bildiredi. Al, basqa sóz shaqaplarında bunday dinamikalıq qubılıs joq. Biraq feyil sózlerdi basqa da mánili sóz shaqaplarına salıstırıp qaraǵanımda, ol kóbinese atlıqlarǵa baylanıslı qollanıladı.

Feyillerdin leksika-semantikalıq belgisi, funkciyası atlıq sózler arqalı konkretlesedi.

лерди биз ҳар бир нақыл-мақалда байқаймыз. Этностың дәреткен сөз байлығы бүгинги әдебий тилде, тәлим-тәрбияда әхмийети оғада үлкен. Этнолингвистика усындай қубылыслардың мәнисин, келип шығыўын түсиндиндириўге ҳәркет етеди.

Дүньяны таныўдың қуралы – тил, оның ишки мазмұны менен идеясы, философиялық көзқарастан қарағанымызда этностың өмир сүриўиндеги олардың дүньятаныў ҳәркети арқалы дәреткен қунлы мийнетлерин мойынлаў болып табылады. *Жеке миллет* – адамзаттың өзине тән өзгешеликлерине ийе бир бөлеги, ал *миллет мәденияты* адамзат мәдениятының сол өзине тән өзгешеликлерин танытатуғын формасы. В.Гумбольдтың пикиринше: «тил – адам менен қоршаған ортаны жалғастырыўшы буўын, тилге «халықтың руўхы» менен мәденияттың белгисине – ишки форма тән деп, бул қағыйда оның философиялық лингвистикалық бағдарламасының тийкарын қурайды. Соннан халық тилин, халықтың руўхын, тәбиятын, болмысын танып билиў қуралы тил екени илимде айрықша мәниге ийе бола баслаған.

Атлықлар leksika-semantikalıq jaqtan predmetlerdin, tabiyat qubılısların atamasın bildirse, feyillerde dinamikalıq qásiyet tñ.

Biz I.Yusupovtin prozalıq shıǵarmalarında qollanılǵan dinamikalıq feyillerdi tómendegishe bólip qarastırdıq.

1. Qıymıl – háreket feyilleri
2. Sóylewge baylanıslı feyiller
3. Eliklewge feyilleri.

1. *Qıymıl – háreket feyilleri.* Bul mánidegi feyiller ulıwma hárekettiñ, qozǵalıstın bir orınnan ekinshi orıńa ótiwin bildiredi.

Mısalı: Baydın ózine mámleketlik salıq hám paxta planı *salınıp*, jar boyındaǵı kópten egin egilmey jatırǵan bozǵa *kóshirip jiberildi* (11- bet).

Mısalda «*salınıp*» hám «*kóshirip jiberildi*» degen eki feyil sóz ushırasadı.

«*Salınıp*» feyili ulıwmalıq qıymıl–qozǵalıstı bildirse, «*kóshirip jiberildi*» qospa feyil qıymıl–hárekettiñ belgili bir obyektke yaǵnıy misalda kórsetilgen «*bayǵa*» qaratılǵanın bildiredi.

Mısalı: Al, háwlısi sonnan beri kooperativ keńsesine hám sklada *aynalǵan edi* (12-bet).

«*Aynalǵan edi*» qospa feyili keńisliktegi qıymıl–qozǵalıstın ulıwma bet-alıs, baǵtın bildirip kelgen.

Mısalı: Jıynalısqı aldın dalada kútip otırıwǵa tuwra keldi (12-bet).